

تبیین نمادهای رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی در مجموعه پایدار ۲۰۱۸ برند اچ اندام

مریم مونسسی سرخه^۱، هانیبه چوپانی^۲

^۱ عضو هیأت علمی گروه طراحی پارچه و لباس، دانشکده هنر، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.
^۲ کارشناس ارشد رشته طراحی پارچه و لباس، گروه طراحی پارچه و لباس، دانشکده هنر، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران.
(تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۱/۲۶، تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۵/۱۱)

چکیده

هدف مشترک رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی «محافظةت از طبیعت و بازگشت به آن» است. در واقع، وجه اشتراک میان رمانتیک‌ها و پیروان جنبش هنرها و صنایع دستی را می‌توان در طبیعت‌گرایی، ضدخردگرایی و ضدصنعتی بودنشان یافت. رمانتیسیسم را می‌توان واکنشی احساسی در برابر خردگرایی دانست. از طرف دیگر، جنبش هنرها و صنایع دستی در پی مخالفت با صنعتی‌سازی و ماشینی‌شدن زندگی بشر به عرصه ظهور آمد. بنابراین، این پرسش در پژوهش مطرح است که این دو جنبش چگونه و براساس چه دیدگاه‌هایی طبیعت را ارج می‌نهند و مجموعه پایدار سال ۲۰۱۸ برند اچ اندام به چه صورت از این دو جنبش در مد پایدار تأثیر پذیرفته است؟ هدف این پژوهش، مروری بر این دو جنبش طبق نظریه‌های ژان ژاک روسو و ویلیام موریس و نحوه پیوند آن با رویکردهای پایداری بوده و نتایج حاکی از آن است که اچ اندام با الهام از خانه کارل و کارین لارسون، جنبش رمانتیسیسم در مد و استفاده از مواد و رویکردهای پایدار توانسته است تأکید بیشتری بر پایداری داشته باشد. در پژوهش حاضر، رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی با توجه به مجموعه پایدار ۲۰۱۸ اچ اندام به روش توصیفی تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و الکترونیکی مطالعه شده است.

واژگان کلیدی

رمانتیسیسم، هنرها و صنایع دستی، مد، برند اچ اندام.

* نویسنده مسئول: تلفکس: ۰۲۱-۸۵۶۹۲۵۱۵، E-mail: m.mounesi@alzahra.ac.ir

مقدمه

نسبتاً جریان‌ناپذیری را در بردارند. تأثیرپذیری از جنبش‌ها و سبک‌های هنری در صنعت مُد موجب تغییر گرایش از تولید انبوه به رویکردهای زیباشناسی و تأکید بر کیفیت در برابر کمیت شده است. با وجود آنکه برند اچ‌اندام به تولید انبوه مبادرت دارد، به زیباشناسی محصولات مُد نیز توجه داشته است. به‌عنوان مثال نشانه‌های دو سبک رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی را در مجموعه پایدار سال ۲۰۱۸ این شرکت می‌توان مشاهده کرد. شرکت اچ‌اندام با ادغام آخرین نوآوری‌های پایدار پارچه و با الهام از معماری و دکوراسیون خلاقانه خانه دو هنرمند سوئدی، کارین لارسون^۵ و کارل لارسون^۶، و تأثیرپذیری از جنبه رمانتیک جنبش هنرها و صنایع دستی در سوئد، مجموعه پایدار سال ۲۰۱۸ خود را به نمایش گذاشت. هدف مقاله، بررسی ویژگی‌های رمانتیسیسم و هنرها و صنایع دستی در این مجموعه بوده است. ابتدا مکتب رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی و تأثیر آن‌ها بر صنعت مُد در طول تاریخ مورد مطالعه قرار گرفته و در ادامه، اقلام مجموعه مذکور در برند اچ‌اندام مرور می‌شود تا نحوه تأثیرپذیری این برند از این دو جنبش دریافت گردد.

مطالعه رمانتیسیسم به‌طور کلی و جنبش رمانتیک به‌ویژه در اسپانیا پرداخته و لباس‌های مد کادیز در ۱۸۱۲ را تحلیل می‌کند (Garcia-Falgueras, 2013, 6). اسلون^۸ رمانتیک‌ها را هنرمندان زیست‌محیطی خوانده و جنبش رمانتیک را یکی از نخستین نمونه‌های هنر به‌عنوان کاتالیزور حفاظت از محیط زیست می‌داند. طبیعت موضوع اکثر اشعار رمانتیک و هنر وسیله‌ای برای به تصویر کشیدن حقیقت شاعرانه درونی است. طبیعت به‌خودی‌خود زیبا است، اما درعین‌حال به‌عنوان ابزاری برای درک روح بشر عمل می‌کند. رمانتیک‌ها سعی داشتند محیط زیست طبیعی را از طریق ادبیات و هنر حفظ کنند، زیرا به روح بشر شباهت دارد و حفاظت از آن را وظیفه خود می‌دانستند (Slone, 2012, 9). رمانتیسیسم در پژوهش دیگری براساس نظریات پاگاننسم^۹ و مثبت‌مطالعه می‌شود. پاگاننسم شامل بسیاری از جنبه‌های ایده‌آل‌های رمانتیک است و قهرمان رمانتیک جایگاهی را در میان پاگان‌های مختلف یافته است. هر دو جنبش از طبیعت برای بیان اظهارات سیاسی زندگی بشر بهره می‌برند و از مخاطب می‌خواهند که نقش طبیعت را در زندگی خود تصور کنند؛ به این ترتیب سیج^{۱۰} در این مطالعه نقاط مشترک میان این دو جنبش را یافته و اظهار می‌کند که قهرمان رمانتیک در پاگاننسم در پی «دنیای طبیعی» است (Sage, 2009, 52).

جنبش هنرها و صنایع دستی که دارای نقاط مشترکی با رمانتیسیسم است، در پژوهش نفوذ صنایع دستی در طراحی از جنبه ارزش‌های انسانی مورد مطالعه قرار گرفته است. فو^{۱۱} در این مطالعه اظهار می‌کند که صنایع دستی و صنایع ماشینی دو روش متفاوت تولید به شمار می‌روند و سطوح مختلف نیروهای تولید را نشان می‌دهند. تفاوت‌های این دو در واقع در توجه آن‌ها به شناخت «ارزش‌های انسانی» و «نیازهای انسانی» است. هر چند صنایع دستی کارآمدی کمتری نسبت به ماشین دارد، از ویژگی‌های طبیعی برخوردار است و می‌تواند بر طبیعت بشر و عواطف تأکید کرده و زیبایی هنری و منحصربه‌فرد تولید کند (Fu, 2015, 486). کوک^{۱۲} کاربرد اصول اساسی زیباشناسی سبز در جنبش هنرها و صنایع دستی

رمانتیسیسم^۱ ادبی در انگلیس، شکلی از فردگرایی و احساس‌گرایی بود که طبقه متوسط را قادر می‌ساخت استقلال‌اندیشه خود از اشرافیت را بیان کند؛ سپس به یک اعتراض معتبر جهانی علیه مکانیزاسیون و فیزیکی‌شدن زندگی متصل با اقتصاد ره‌اشده به حال خود، تبدیل شد (Hauser, 2005, 44). هنرها و صنایع دستی جنبش دیگری بود که در واکنش به صنعتی‌شدن، زشتی و نابرابری‌های دوره ویکتوریای میانه به پاخاست. نوعی جست‌وجو در زمان‌ها و تقریباً تلاشی مقدس برای بازگشت به زیبایی، سادگی و درستکاری محسوب می‌شد (Anscombe, 1991, 30). ویلیام موریس از جنبش هنرها و صنایع دستی و ژان ژاک روسو^۳ رمانتیک دارای اشتراکاتی هستند و نویسندگان، مبنای این پژوهش را به بررسی نظریات آن‌ها در باب دو جنبش مذکور قرار داده‌اند تا به مطالعه رویکردهای پایداری موجود در مجموعه پایدار سال ۲۰۱۸ شرکت اچ‌اندام^۴ بر اساس رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی بپردازند. امروزه تولید انبوه و افزایش تقاضا منجر به تولید حجمی از پوشاک و اقلامی شده است که از لحاظ زیست‌محیطی زیان‌بار بوده و پیامدهای

اهداف کلی

هدف اصلی این پژوهش، بیان تأثیرات مکتب رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی بر مُد و مطالعه نشانه‌های آن‌ها در رویکردهای پایداری مجموعه پایدار سال ۲۰۱۸ اچ‌اندام است.

پرسش‌های پژوهش

رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی چگونه طبیعت را ارج می‌نهند؟ مجموعه پایدار سال ۲۰۱۸، چگونه از مکتب رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی در راستای هدف دستیابی به مد پایدار تأثیر پذیرفته است؟

فرضیه‌های پژوهش

اساس مکتب رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی ارزش‌گذاری بر طبیعت و صنایع غیرماشینی است. در طراحی مجموعه پایدار سال ۲۰۱۸ برند اچ‌اندام از مکتب رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی الهام گرفته شده و هدف این مجموعه نیز ارج‌نهادن به طبیعت است.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی تحلیلی و نحوه گردآوری اطلاعات استفاده از منابع کتابخانه‌ای و الکترونیکی (اسنادی) است.

پیشینه پژوهش

مقاله رمانتیسیسم در مد توسط برخی پژوهشگران مورد مطالعه قرار گرفته است؛ به‌عنوان مثال، گارسیا در پژوهش خود مسأله مد کادیز^۷ در ۱۸۱۲ میلادی، پیراهن زنان و مردان اوایل دوره رمانتیک در اسپانیا را مطالعه کرده است. هنگامی که کلمه «رمانتیسیسم» در بحثی مرتبط با زنان و مردان به کار می‌رود، معمولاً شکاف‌های جنسیتی را که در دوره رمانتیک به‌شدت پدیدار شده بود آشکار می‌کند. او در این پژوهش به

سراسر جنبش رمانتیسیسم فقط یک جنبه از دیدگاه بازگشت به طبیعت روسو محسوب می‌شود. به نظر می‌رسد که روسو بهترین نمونه فردی است که می‌کوشد رؤیای اتکا به مبادی اولیه را به‌عنوان یک فلسفه و حتی یک کیش مطرح کند. از سوی دیگر شیلر می‌گوید: «میل وافر بشر مدرن به طبیعت مانند اشتیاق یک بیمار به سلامتی است» (Babbitt, 2010, 43). پیروان رمانتیک از جمله روسو نظام صنعتی و قوانین جدیدش را حرکتی خلاف غریزه آدمی می‌دانند (رضائی، ۱۳۹۶، ۱۷۵). او ابتدا به تشکیلات جامعه هجوم می‌برد که به واسطه استقرار و به رسمیت شناختن مالکیت، باعث عدم مساوات شده است؛ سپس به ظواهر درخشان تمدن یعنی علوم و هنرهای زیبا و ادبیات ایراد می‌گیرد که زائیده تجمل و آن هم نتیجه اختلاف ثروت است (زیرک‌زاده، ۱۳۳۲، ۹). طبیعت‌گرایی در رساله‌ها و آثار روسو به‌وفور به چشم می‌خورد. او طبیعت را سازگار با روح و ذات آدمی می‌داند و به همین دلیل اصرار دارد که انسان باید به آغوش طبیعت بازگردد. به اعتقاد او کاری که ساده و بی‌آلایش باشد، طبیعی و تحسین‌برانگیز است (Rousseau, 2007, 150). او در مقاله «گفتار در منشأ نابرابری»، دلیل محروم‌شدن بشر از فیض طبیعت را، مالکیت و حرص انسان در تصاحب آن می‌داند که نابرابری میان انسان‌ها یکی از پیامدهای آن است (استراترن، ۱۳۹۶، ۲۷).

اما جنبش هنرها و صنایع دستی با الهام از دغدغه‌های اصلاحات اجتماعی ویلیام موریس و اندیشمندانی چون والتر کریین^{۲۳} و جان راسکین^{۲۴} به عرصه ظهور آمد و اصول طراحی خوب به مفاهیم آن‌ها در مورد یک جامعه خوب پیوند می‌خورد؛ این تصویر جامعه‌ای بود که در آن کارگر تحت شرایط کاری موجود در کارخانه‌ها مورد بی‌رحمی قرار نمی‌گرفت، بلکه به مهارت و استادکاری خود افتخار می‌کرد. اندیشه‌های موریس ریشه‌های عمیقی در دیدگاه‌های رمانتیک، نوستالژیک، طبیعت و دموکراسی داشتند و این ویژگی‌ها در سخنرانی‌های او به‌وضوح دیده می‌شوند. به‌علاوه او تحت تأثیر منتقد هنری مشهور زمان خود جان راسکین قرار گرفته و وی را بسیار تحسین می‌کرد (Sushma, 2017, 8). در انگلیس آرمانی موریس، پول استفاده نمی‌شود، صنایع دستی رایج است، مردم کالاهای خود را می‌سازند، مهم‌تر از همه عشق آزاد است و هنر، بخشی از جامعه به شمار می‌رود (Morris, 1908, 47). ویلیام موریس، هنرمند، صنعتگر و سوسیالیستی بود که به کاپیتالیسم و فرهنگ نابرابری اعتراض داشت و بر این باور بود که هنر فقط متعلق به گروه خاصی از نوابغ و اشراف نیست و به تمام افراد جامعه تعلق دارد. جنبش بریتانیایی هنرها و صنایع دستی بیش از یک جنبش یا سبک هنری بود و به‌عنوان وسیله‌ای برای تغذیه روح تلقی می‌شد که ترکیبی از فردیت، رمانتیسیسم، زیباشناسی و مسئولیت سیاسی، اجتماعی و اخلاقی بود و از آموزه‌های موریس و راسکین در ارتباط با هنر و جامعه پیروی می‌کرد (Sushma, 2017, 10).

به‌طور کلی سبک رمانتیک اغلب از آرایش هندسی و سازمان‌دهی متقارن خودداری می‌کند. در این دوره در حالی که نقاشان رمانتیک سبکی هنرمندانه و بی‌قاعده‌تر را در پیش گرفتند، مجسمه‌سازان بر سیستم‌های تناسب کلاسیک پابرجا مانده و از مرمر و برنز استفاده کردند. معماران رمانتیک از کلاسیسیسم و بترونی^{۲۵} قدم فراتر گذشته و انواع سبک‌های مختلف معماری را به‌کار بردند. مهم‌تر از همه ظهور دیدگاه‌های خاص در قرن نوزدهم بود که پایه‌های رمانتیسیسم را شکل داد (Lee Palmer,

در اواسط قرن نوزدهم را از لحاظ اکوآرت و هنر زیست‌محیطی و پایدار مطالعه می‌کند. هنرها و صنایع دستی و سایر جنبش‌های سر برآورده از آن نظیر آرت‌نو و اکوآرت، انعطاف‌پذیری قابل توجه اصول بنیانی ادغام هنری طراحی و صنعت از طریق صنایع دستی، پایداری در ارتباطات بشریت با محیط زیست و عدالت اجتماعی را نشان می‌دهند. اکوآرت معاصر در لفافه نقاشی زیست‌محیطی، اشکال اینستالیشن و هنر مکان ویژه برای جایگزین کردن هنجارهای ناپایدار و سلطه‌گر هنر معاصر از سلاح فرهنگی برخوردار است. کوک در نهایت نتیجه می‌گیرد که چالش بعدی و بزرگ‌تر ما، همان‌طور که ویلیام موریس دهه‌ها قبل دریافته بود، جایگزین کردن پارادایم «کربن لاک‌این»^{۲۶} است (Cooke, 2015, 11). اما چیلنسکی^{۲۷} این جنبش را از جنبه تأثیرات آن بر آموزش زنان مطالعه کرده و جنبش هنری زنان در طی دهه ۶۰ و ۷۰ میلادی را به جنبش هنرها و صنایع دستی مرتبط می‌کند. هنرها و صنایع دستی در اواخر قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰ این امکان را برای زنان فراهم کرد که وارد مدارس هنر شده و تحصیل کنند، به‌علاوه به بیشتر دیده‌شدن آن‌ها کمک کرد (Chilenski, 2010, 11). پژوهش حاضر با توجه به نظریات موجود در مکتب رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی نظیر آراء ژان‌ژاک روسو و ویلیام موریس مورد مطالعه قرار گرفته و با نمونه قرار دادن مجموعه پایدار سال ۲۰۱۸ شرکت اچ‌اندام، رویکردهای پایدار تأثیر پذیرفته از این دو جنبش را تحلیل می‌کند. تفاوت این پژوهش با سایر پژوهش‌های انجام‌شده، این است که تاکنون هیچ‌یک از این تحقیقات، رمانتیسیسم و هنرها و صنایع دستی را در صنعت مد مورد مطالعه قرار نداده‌اند و بیشتر آن‌ها در زمینه ادبیات و آموزش انجام شده‌اند.

مبانی نظری پژوهش

اصول رمانتیسیسم نخستین بار در آلمان در اواخر قرن هجدهم شکل گرفت و فردریش فون شیلر^{۲۸} و یوهان ولفگانگ فون گوته^{۲۹} از پیروان آن به شمار می‌رفتند که کیش فردگرایی و طبیعت را بر پا ساختند و در نهایت این کیش در اواسط قرن هجدهم توسط ژان‌ژاک روسو^{۳۰} حمایت شد (Rosenthal, 2008, 7). هنرمندان و فیلسوفان رمانتیک همچنین ذات عقلایی علم را به چالش کشیدند و در نتیجه مکتب هنری رمانتیسیسم در اواخر قرن هجدهم در طی انقلاب صنعتی شهرت یافت. روسو در رساله «گفتاری در باب علوم و هنرها» اظهار می‌کند: «هم‌چون مادری که اسلحه‌های خطرناک را از دستان فرزندش می‌قاود، طبیعت آرزو داشت بشر را از علم حفظ کند». او بر این باور است که سادگی ساحل دلفریبی است، که تنها توسط دستان طبیعت تزئین شده و همواره بشر چشمان خود را به آن می‌دوزد و بابت دوری از آن و افزایش یافتن این فاصله افسوس می‌خورد (Rousseau, 1750, 16-17). آثار روسو مسیر را برای نویسندگان دوره رمانتیک در آینده نظیر ویلیام بلیک^{۳۱}، ادگار آلن پو^{۳۲}، جان کیتس^{۳۳} و ماری شلی^{۳۴} هموار کرد. باید توجه داشت که طبیعت برای روسو نه تنها بازتاب حالات درونی او است، بلکه گاهی جایگزین آن‌ها می‌شود. روسو تجربه‌های خود از زندگی در جزیره سنت‌پیترز^{۳۵} را این‌گونه توصیف می‌کند که چگونه در برخی عصرها گوشه پنهانی را در ساحل می‌یافت و دریاچه را تماشا می‌کرد (Venkataraman, 2015, 10-11).

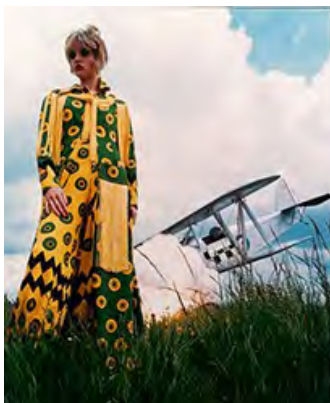
او بر این باور است که احساس، دلیل اعمال آدمی است و در نتیجه

خردگرایی، احساس را به منطق ترجیح می‌دهد. در دهه ۱۹۷۰ میلادی، به‌عنوان نمونه، رمانتیسیسم نوستالژیک با الهام از صفا و سادگی روستایی بریتانیایی عصر ویکتوریایی و با پیراهن‌های راحتی چین‌دار و پیش‌بندهایی از جنس پارچه نخی به همراه تصاویر چاپی ظریف متعلق به آن دوران نمود یافت. طراحانی که در این سبک آثار قابل توجهی از خود بر جای گذاشتند عبارت‌اند از لورا اشلی^{۳۷} ریموند اسی کلارک^{۳۸} (تصویر ۲)، رالف لارن^{۳۹}، سلیا بیرتول^{۴۰}. مدل‌های کلارک و طرح‌های چاپی سلیا بیرتول (همسر او) دو ویژگی اصلی آثار این دو هنرمند به شمار می‌روند. از طرف دیگر رالف لارن با اصولی مشابه لورا اشلی در آمریکا فعالیت داشت و مجموعه‌های او ملهم از زیبایی‌شناختی و ارزش‌های ساده‌مهاجران اولیه این کشور بودند. به‌طور کلی، رمانتیسیسم با تغییر یک روزه ناپدید نشده، در دوره‌های مختلف در اشکال گوناگون جلوه‌گر شد و بازتاب آن هم‌اکنون نیز در آثار و مجموعه‌های طراحان و برندهای مختلف دیده می‌شود (مکنزی، ۱۳۹۴، ۱۰۴).

اما انگیزه اصلی جنبش هنرها و صنایع دستی، همان‌طور که از نامش پیداست، پیوستگی میان هنر و کار است. هنرها و صنایع دستی، ابتدا جنبشی انگلیسی بود که به‌تدریج در طول چهل سال ظهور یافت. سال ۱۸۶۰ را می‌توان سال تقریبی شروع آن تلقی کرد، در همان زمان ویلیام موریس خانه قرمز معروفش را در حومه لندن ساخت و طراحی و اجرای دکوراسیون و مبلمان خانه‌اش به نوعی نخستین آزمون و خطای او در هنرهای صنعتی به شمار می‌رفت. با این همه نظریه جنبش هنرها و صنایع دستی پیش از ۱۸۶۰ در نوشته‌های جان راسکین، نویسنده، و موریس پدپدار شد (Lovell Triggs, 2012, 7). جان راسکین دانش گسترده خود در مورد تاریخ هنر را در این نظریه اجتماعی اعمال و از آن حمایت کرد. ناراضی‌فصیح او در دوره ویکتوریایی، بر پایه بشردوستی مبهم و تجلیل و تحسین طبیعت بوده، فردیت را در اولویت قرار داد و مورد حمایت منتقدان رمانتیک به‌خصوص توماس کارلایل^{۴۱} فیلسوف اسکاتلندی قرار گرفت. نظریه‌های موریس، اشپی و راسکین با یک جهش زیباشناسی جدید آغاز شد: «هنر از یک مجموعه فرضیات اجتماعی پیروی کرده و آن‌ها را به وسیله خود هنر (و صنایع دستی) جاودانی خواهد کرد» (Allen, 1982, 218). به‌طور کلی جهت‌شناخت نام بنیانگذاران و هنرمندان جنبش هنرها و صنایع دستی می‌توان افرادی همچون ویلیام موریس، اوئن جونز^{۴۲}، ویلیام دمورگن^{۴۳}، کریستوفر درسر^{۴۴}، آرتور اشپی^{۴۵}، لیبرتی^{۴۶}، آگوستوس پوگین^{۴۷} معمار را بیان کرد. در آن دوران، ویلیام موریس به پژوهش در مورد

از طرف دیگر مد و پوشاک نیز تحت تأثیر دوران خود تغییرات قابل توجهی کرد. در طی سال‌های ۱۸۲۵ تا ۱۸۳۵ در دوره رمانتیک، تأثیر نئوگوتیک^{۴۸} بر ترندهای مد به اوج رسید و روح رمانتیک تا اواخر دهه ۱۸۴۰ در مد آن دوران دیده می‌شد. مدتی پس از پایان جنگ‌های ناپلئون، مد فرانسه تحت سلطه موج جدید شیفتگی انگلیسی قرار گرفت. نوشته‌های سر والتر اسکات^{۴۹}، لرد بایرون^{۵۰} و جین آستین^{۵۱}، انگلیس رمانتیک را بیش از پیش به شهرت رساند. اسکات رمان‌های تاریخی رمانتیک بسیاری را از خود بر جای گذاشت؛ از جمله آیوانهو^{۵۲} که فیلم‌ها و سریال‌های تلویزیونی بسیاری با اقتباس از آن تولید شده و تاریخ انگلیس را به تصویر می‌کشد (Wagner, 2010, 104).

کمر پیراهن‌ها تا دهه ۱۸۲۰ مدور و گرد بودند، اما در سال ۱۸۲۸ کمر سینه‌بندها شکل ۷ به خود گرفت. شواهد موجود در موزه‌ها نشان می‌دهد که تا دهه ۱۸۳۰ لباس زنان هنوز دارای کمرهای زیر سینه بوده است، هرچند در تصاویر برخی اسناد و مدارک خط کمر در حالت طبیعی خود قرار گرفته است. آستین‌ها به‌صورت دایره‌ای برش می‌خوردند و یک شکاف در مرکز آن برای عبور بازو وجود داشت که به وسیله یک نوار جمع می‌شد. گاهی یک آستین ابریشمی ظریف این آستین را می‌پوشاند. آستین ژینگو یا ران گوسفندی، یقه‌های فایقی، دامن‌های پف‌کرده و کمرهای به‌طور غیرطبیعی باریک از شاخصه‌های دوره رمانتیک به شمار می‌روند (www.ncmuseumofhistory.org). در این دوره نشان دادن صحت مزاج و تندرستی از جانب زنان را کاری ناشایست و دور از شأن می‌شمردند و آنان را به داشتن چهره اندوهگین و پریده‌رنگ مطابق با عینیت‌اثری مد رمانتیک تشویق می‌کردند. نازک‌طبعی و شکنندگی بر سخت‌دلی و توانمندی ترجیح داده شد و غش‌ضعف کردن، بیش از هر حالت دیگر، همچون نمادی از طغیان احساسات برانزده می‌نمود (مکنزی، ۱۳۹۴، ۴۰-۴۱). بر اساس شواهدی که در تارنمای موزه‌ها موجود است و با بررسی کتاب‌های ادبی آن دوره می‌توان نشانه‌هایی از رمانتیک و رمانتیسیسم را در مد آن دوران یافت. به‌عنوان مثال چند سال پس از ۱۸۳۶، اطراف بازو تنگ‌تر و به سمت سرآستین گشادتر شده و با بندی در مچ جمع می‌شد. کلاه‌های بزرگ تزئین شده با پر، روبان و پاپیون، کلاه بُنه^۱ و مدل موی آپولو^۲ (تصویر ۱)، یقه‌های پلرین^۳، دامن‌های پهن و پف‌دار، لباس‌های زیر تنگ‌تر و شانه‌های پهن، پیراهن و مانتل^{۳۵} پلیسه از سایر ویژگی‌های شاخص این دوره محسوب می‌شوند (www.metmuseum.org). رمانتیسیسم در جدال ابدی میان احساس و

تصویر ۲- آثار اسی کلارک، ۱۹۶۹. مأخذ: (collections.vam.ac.uk)

تصویر ۱- سمت راست: پرتره ماتیلدا کلاری با مدل موی آپولو، سمت چپ: کلاه بُنه. مأخذ: (www.ncmuseumofhistory.org)

جامه‌هایی را عرضه می‌کرد که تن‌خور گشاد و فرمی چین‌دار داشتند، سادگی روستایی را زنده می‌کردند و ممکن بود به‌منظور ایجاد شکل و شمایل باریک و آزاد لایه‌لایه باشند (مکنزی، ۱۳۹۴، ۶۲). پوشاک متأثر از این جنبش دارای طرح‌هایی نظیر گل‌ها و نقش‌های طبیعی گلدوزی شده بودند. جسی نیوبری عضو پیشگام و الهام‌بخش جنبش هنرها و صنایع دستی گلاسکو بود و در آثارش از پارچه‌های خام و ساده مانند فلافل استفاده می‌کرد و معمولاً طراحی‌های او به شکل ردهای بلند قیاماند و لایه‌لایه، به طرز ماهرانه تماماً با دست دوخته می‌شدند (collections.vam.ac.uk).

در رمانتیسیسم، روسو بر این باور است که احساس، دلیل اعمال آدمی بوده و بر نحوه زندگی او تأثیرگذار است، از طرف دیگر در جنبش هنرها و صنایع دستی، موریس معتقد است که در اعمال آدمی و در واقع دستاوردهایش، روح وی دمیده شده است؛ این مکتب و جنبش هر دو شامل ویژگی‌های مشترکی هستند از جمله تمایل آدمی به بازگشت به طبیعت و زندگی طبیعی خود، مقاومت در برابر صنعتی شدن، مصرف‌گرایی و ماده‌گرایی، توجه به هنرهای بومی و صنعتگری و دوری از هر آنچه روح آدمی را به ابتذال می‌کشاند. برخی فعالان صنعت مُد نیز با اتخاذ کردن رویکردهای زیست‌پایدار و توجه به حقوق صنعتگران و هنرمندان توانستند به نقاط مشترکی با رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی دست یابند. به‌عنوان نمونه شرکت اچ‌اندام هر سال مجموعه‌ای را در چارچوب مُد پایدار تولید می‌کند، منبع این مجموعه در سال ۲۰۱۸ به‌طور هوشمندانه‌ای به رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی پیوند خورد؛ در این مجموعه علاوه بر اینکه نشانه‌های مد رمانتیک مشهود است، مخاطبان را با دو هنرمند سوئدی پیرو جنبش هنرها و صنایع دستی آشنا می‌کند. پس از بررسی رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی و آشنایی با کارل و کارین لارسون، در ادامه ارتباط این دو سبک و فعالیت‌های کارل و کارین لارسون با توجه به مجموعه پایدار ۲۰۱۸ اچ‌اندام مورد مطالعه قرار می‌گیرد. در بخش بعدی، مشاهده می‌شود که رمانتیسیسم در دوره معاصر نیز بر آثار هنرمندان و حتی برندهای مشهوری همچون اچ‌اندام تأثیرگذار بوده است.

مجموعه پایدار سال ۲۰۱۸ برند اچ‌اندام و نمادهای رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی

شرکت سوئدی اچ‌اندام، یک شرکت مد سریع^{۴۹} برای مردان، زنان، نوجوانان و کودکان است. اچ‌اندام و شرکت‌های مرتبط با آن در ۶۲

آثار هنری تزئینی ایرانی نظیر قالی، پارچه، منسوجات و ظروف سفالی روی آورد و شیفته شکوه عظمت و زیبایی تزئینات ایرانی به‌ویژه نقوش قالی‌ها شد. موریس در ۱۳ آوریل ۱۸۷۷ در نامه‌ای به دوستش توماس واردل^{۴۸} نوشت: «من دیروز یک قطعه فرش ایرانی قدیمی متعلق به شاه‌عباس را دیدم که من را بسیار شگفت‌زده کرد. به‌راستی نمی‌دانم چه اعجازی در این فرش‌ها نهفته است» (مهابادی، ۱۳۸۴، ۸). او همچنین در طراحی دکوراسیون خانه سرخ معروف خود از فرش ایرانی بهره برد. هنرمندان دیگری نیز در سراسر جهان از جنبش هنرها و صنایع دستی پیروی کرده و تحت تأثیر آن قرار گرفتند که از نقاش معروف کارل لارسون می‌توان به‌عنوان نماینده این جنبش در سوئد یاد کرد. کارل و همسرش کارین لارسون از صمیم قلب از جنبش هنرها و صنایع دستی حمایت می‌کردند و این حرکت آن‌ها واکنشی در برابر سطح درک پایین عموم نسبت به هنرهای تزئینی در آن زمان و شرایط آن دوران بود. لارسون در شرایط نامساعدی متولد شده و خود شخصاً سیه‌روزی و فقر ناشی از صنعتی‌سازی را مشاهده کرده بود، به همین دلیل جنبه‌های اجتماعی این جنبش به اندازهٔ زیباشناسی از اهمیت برخوردار بود (Klaus, 2018, 10).

جنبش هنرها و صنایع دستی از اصلاحات اجتماعی و اقتصادی حمایت کرده و به صنعت، ارزش نهادن به کار خود و حذف سبک کارخانه‌ای تولید بازگشت دارد. کارل لارسون از این دیدگاه‌ها استقبال کرده و به همراه همسرش خانه خود را به‌عنوان نمادی از این جنبش طراحی کرد. به‌علاوه در نقاشی‌هایش نیز نشانه‌هایی از تأثیر پذیرفتن از این جنبش به چشم می‌خورد. دکوراسیونی که کارل و کارین برای قسمت‌های داخلی خانه (تصویر ۳) خود انتخاب کردند ترکیبی مبتکرانه از طراحی محلی سوئدی، ژاپنی و دیدگاه‌های جنبش هنرها و صنایع دستی بریتانیا بود. دکوراسیون این خانه عبارت است از میلمان نقاشی شدهٔ رنگارنگ و پارچه‌های بافته شده. کارین لارسون شخصاً پارچه‌ها را طراحی و تولید کرد و دستگاه بافندگی او همچنان به‌عنوان یکی از اموال موزه نگهداری می‌شود. به این ترتیب دیدگاه‌های این زوج در زمینهٔ طراحی دکوراسیون داخلی از طریق نقاشی‌های آبرنگ کارل از خانه و خانواده‌اش مخاطبان بسیاری پیدا کرد (www.carllarsson.se).

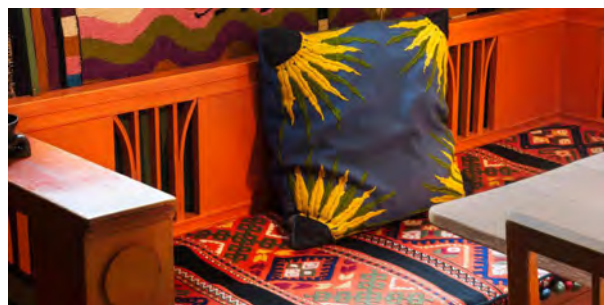
اعضای جنبش هنرها و صنایع دستی سبکی را برگزیدند که به‌طور وسیعی شناخته شده و مبین اصول این جنبش بود: اصالت مواد، فرم‌های ساده، احیای سنت‌های بومی و نقش و نگارهای طبیعی. تولید پوشاک زنان یا در خانه‌ها یا در کارگاه‌های تجاری کوچک و با کاربرد استنادانهٔ مواد ساده و طبیعی انجام می‌گرفت. این سبک با الهام از هنر قرون وسطی و رنسانس

تصویر ۳- خانه کارل و کارین لارسون، متأثر از جنبش هنرها و صنایع دستی. مأخذ: (H&M Company, 2018)

بصری منبع الهام مورد نظر، زیبایی آن را دوچندان کرده است. این دو هنرمند سوئدی خانه خود را با توجه به ویژگی‌های اصلی جنبش هنرها و صنایع دستی دکور داده و تزئین کردند. این خانه زیبا بازتابی برجسته از حساسیت روح آزاد دو هنرمند و گلچینی متهورانه است که آمیزه‌ای از نقاشی‌های تزئینی پراحساس، پرتره‌های خانوادگی و مبلمان دست‌ساز تزئین شده توسط کارل و پارچه‌ها، قالی‌ها، رومیزی‌ها و پرده‌های دستبافت کارین را به نمایش می‌گذارد. هرچند کارل هنرمند معروف‌تری می‌نماید؛ آثار کارین که شامل تاپستری‌های برجسته با ترکیبات انتزاعی به رنگ‌های زنده و رودوزی‌های رنگی دارای سبکی خاص و کتان سیاه و سفید با موتیف‌های ژاپنی است، بیش از همه توجه بیننده را به خود جلب می‌کند (www.carllarsson.se).

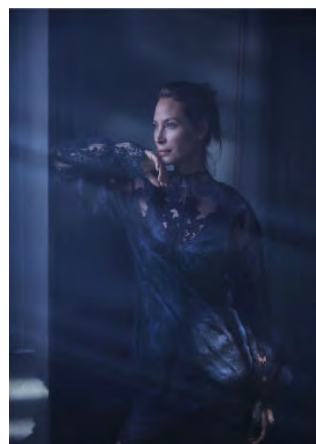
در این مجموعه گروه اچ‌اندام که از مشارکت هنرمندان لارسون‌ها الهام گرفته و تمایل به احیای رمانتیک‌گرایی و سلیقه مدرن انتزاعی در هم آمیخته شده است، ویژگی‌های رمانتیک نظیر سرآستین‌های پهن، یقه‌های بلند و پارچه‌های پوشیده از دکمه‌ها با ویژگی‌های رویکردهای پایداری در طراحی معاصر نظیر سرآستین‌های جداشدنی، سرشانه‌های رگلان، بندهای تزئینی و لبه‌ها و سجاف‌های نامتقارن لباس کنار هم گذاشته شده است. از طرف دیگر رویکرد متمایز کارین به طراحی پارچه، در این مجموعه (تصاویر ۶ و ۷) به صورت چاپ‌های سراسری در لباس با روح زنانگی، رودوزی‌های متقاطع و نخ‌های فلزی به هم بافته دیده می‌شود (David, 2018). علاوه بر پیراهن‌های اکونایل سایر آثار مهم این مجموعه عبارت‌اند از یک پیراهن تمام‌قد گل‌دار سبزرنگ از جنس منسوج ژاکارد متالیک، تهیه شده از پلی‌استر بازیافتی و یک پیراهن آزاد دکمه‌دار تمام‌قد دارای چاپ پگاسوس^{۵۵}، سرشانه‌های رگلان و سرآستین‌های بندی ساخته شده از تنسل تی‌ام^{۵۶} (H&M Company, 2018). ضمناً یک دست‌کت و شلوار ژاکارد گل‌دار سیاه نیز در این مجموعه دیده می‌شود و پالت رنگ شامل سبزه‌ها، سفید و سیاه و با سایه‌هایی از آبی تیره و صورتی‌بنفش است. ملحقات این مجموعه عبارت‌اند از جواهرات ظریف دارای موتیف گل لاله ساخته شده از نقره بازیافتی، ساتن زیبا و ظریف در کفش‌های ساخته شده از پلی‌استر بازیافتی، یک کیف دستی تزئین شده با مهره‌ها، منجوق‌های پلاستیک بازیافتی و دو روسری چایی براق ابریشمی روشن نیز بخشی از این مجموعه را تشکیل می‌دهند که منبع الهام آن‌ها نیز از نقش و نگارهای خانه لارسون‌ها گرفته شده است (H&M Company, 2018). در خانه لارسون‌ها، فرهنگ و طبیعت در کنار هم در آرامش و صلح همزیستی می‌کنند. این مجموعه، بازتابی از هدف اچ‌اندام در راستای دستیابی به مد

تصویر ۵- گوشه ای از اتاق غذاخوری خانه لارسون، تزئینات کار دست کارین لارسون. مأخذ: (www.carllarsson.se)

کشور فعالیت دارند و دارای ۴,۵۰۰ فروشگاه هستند. این برند دومین فروشنده بزرگ پوشاک در سراسر جهان محسوب می‌شود. گروه اچ‌اندام در سال ۲۰۱۸ به‌منظور تلاش برای دستیابی به مد پایدار آمیزه‌ای از ویژگی‌های مکتب رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی سوئدی را در مجموعه پایدار ۲۰۱۸ خود به کار برد. در طراحی و تولید این مجموعه از مواد پایدار و طرح‌هایی با الهام از رمانتیسیسم و خانه کارل و کارین لارسون، نقاش سوئدی و همسرش استفاده شده است. لیلا هیتناس^{۵۷}، کلبه چوبی زیبایی در حومه سوئد است که در اواخر قرن ۱۹ و اوایل قرن ۲۰، هنرمندان سوئدی، کارل و کارین لارسون، در آن زندگی و کار می‌کردند. این منطقه با زباله‌ها و آلودگی پلاستیکی شناور در اقیانوس آرام که نمونه‌ای از یک فاجعه زیست‌محیطی است، بسیار متفاوت به نظر می‌رسد. به این ترتیب، خانه مد اچ‌اندام در مجموعه پایدار ۲۰۱۸ اچ‌اندام، قادر بوده به‌طور هوشمندانه‌ای این دو را در هم بیامیزد. این مجموعه ضمن توجه به رویکرد توسعه پایدار شامل بازیابی پسماند پلاستیک، استادکاری زیبا و خلاقانه لارسون‌ها را گرامی می‌دارد.

مجموعه پایدار ۲۰۱۸ گروه اچ‌اندام به‌صورت سالانه عرضه می‌شود و با توسعه کاربرد کتان ارگانیک، پنبه ارگانیک، ابریشم ارگانیک، تنسل تی‌ام^{۵۸} و پلی‌استر بازیافتی، نوآوری این برند در استفاده از منسوجات پایدار را نشان می‌دهد. مجموعه‌ای که در ۱۹ آوریل ۲۰۱۸ ارائه شد، شامل لباس‌های زنانه، لباس زیر، کفش‌ها و ملحقاتی است که روح زنانگی و هنر رمانتیسیسم در آن‌ها متجلی است؛ به‌علاوه این محصولات ملهم از موتیف‌ها، نقش‌ونگارها و پالت رنگ‌های شگفت‌انگیز کارل و کارین لارسون هستند و دو ماده پایدار نقره بازیافتی و اکونایل^{۵۹} (نایلون بازیافتی از پسماند پلاستیک‌ها) را مورد استفاده قرار داده‌اند. اکونایل از تورهای ماهیگیری و سایر پسماند نایلون ساخته شده که از اقیانوس‌ها و سایت‌های دفن زباله جمع‌آوری می‌شوند. این مجموعه (تصویر ۴) دارای دو پیراهن اغواکننده ساخته شده از اکونایل^{۵۱} است؛ یکی از این پیراهن‌ها بدون آستین، سفید تمام‌قد و دارای رودوزی پنبه‌ای ارگانیک است و پیراهن دیگر به رنگ آبی‌خاکستری تیره، دارای قدی کوتاه، آستین‌های توری بلند و سرآستین‌های پهن و حجیم و پف‌دار است (H&M Company, 2018). عکاسی مد مجموعه، توسط مایکل جانسون^{۵۲} در لیلا هیتناس، خانه کارل و کارین لارسون (تصویر ۵) در ساندبورن^{۵۳} سوئد انجام شده و تأثیر

تصویر ۴- سمت چپ: کریستی ترلینگتون، سمت راست: گیدره دوکاسکیت، عکاسی مایکل جانسون^{۵۲}. مأخذ: (H&M Company, 2018)

دستی ارزش‌گذاری بر طبیعت و صنایع غیرماشینی است؛ ۲. در طراحی مجموعه پایدار سال ۲۰۱۸ برند اچ‌اندام از مکتب رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی الهام گرفته شده و هدف این مجموعه نیز ارج نهادن به طبیعت و محافظت از آن است. فرضیه نخست با توجه به مطالبی که در بخش مباحث نظری مطالعه شد اثبات شده است؛ چرا که رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی اساساً در نتیجه عدم توجه جامعه به روح بشر، زیباشناسی هنر، طبیعت و صنعتی‌سازی و ماشینی‌شدن پدیدار شدند و اصول فکری پیروان آن‌ها بر مبنای محافظت از طبیعت و مخالفت با زندگی ماشینی بود.

در فرضیه دوم ذکر می‌شود که مجموعه پایدار ۲۰۱۸ شرکت اچ‌اندام از مکتب رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع دستی الهام گرفته شده و هدف از این مجموعه به‌طور کلی محافظت از محیط زیست، طبیعت و جنبه‌های زیباشناسی مد بوده است. در این مجموعه از ویژگی‌های مد رمانتیک نظیر سراسرآستین‌های پهن، یقه‌های بلند و پارچه‌های تور استفاده شده است. به‌علاوه سایر ویژگی‌های منبع الهام دیگر این مجموعه که دکوراسیون خانه کارل و کارین لارسون از پیروان جنبش هنرها و صنایع دستی بوده است عبارت‌اند از رنگ‌های زنده، نقش‌های مدرن انتزاعی قالی‌ها و روالبشی‌ها. گذشته از ویژگی‌های زیباشناسی و ظاهری این مجموعه که براساس این مکتب و جنبش طراحی شده، مسأله دیگری که آن را به این دو مرتبط می‌کند اصل مشترک حفاظت از محیط زیست و بازگشت به طبیعت است. شرکت اچ‌اندام از سال ۲۰۱۱، هر سال این مجموعه را با هدف دستیابی به مد پایدار عرضه می‌کند و مفهوم اصلی این مجموعه «خوب‌بودن برای سیاره، مردم و کیف پول» است. بر اساس این مفهوم می‌توان دریافت که انتخاب رمانتیسیسم و خانه دو هنرمند کارل و کارین لارسون از پیروان جنبش هنرها و صنایع دستی به‌عنوان منبع الهام مجموعه سال ۲۰۱۸ این شرکت، کاملاً هوشمندانه بوده و در راستای به تصویر کشیدن همین مفهوم در مجموعه بوده است؛ چرا که هدف اصلی رمانتیک‌ها بازگشت به طبیعت و محافظت از محیط‌زیست، توجه به روح بشر و ذات مغنوی او بوده است؛ از طرف دیگر جنبش هنرها و صنایع دستی نیز در پی مخالفت با صنعتی‌سازی، زندگی ماشینی و توجه به هنرهای تزئینی و دستی بشر بوده است. نقطه اشتراک این دو جنبش نیز همان تمدن یوتوپایی روسو و موریس است که روح بشر، ارزش‌های مغنوی و ارج‌نهادن به طبیعت از مهم‌ترین ویژگی‌هایش به‌شمار می‌رود.

پایدار، توجه به طبیعت - که از ویژگی‌های رمانتیسیسم است - و هنرها و صنایع دستی محلی به نظر می‌رسد. در این مجموعه برای نخستین بار از دو ماده پایدار جدید، نقره بازیافتی و اکونایل استفاده شده است.

تحلیل فرضیات

با توجه به نظریات روسو و اظهاراتش در کتاب اعترافات می‌توان گفت که اساس رمانتیسیسم بازگشت به طبیعت و نیز ذات طبیعی بشر بوده است، در واقع رمانتیک‌ها به دنبال راهی برای گریز از مکانیزاسیون و مادی‌گرایی در زندگی و توجه به طبیعت به‌عنوان روح بشر بودند. طبق اطلاعات گردآوری‌شده، رمانتیسیسم را می‌توان واکنشی احساسی در برابر خردگرایی تلقی کرد. از طرف دیگر جنبش هنرها و صنایع دستی در پی مخالفت با صنعتی‌سازی و ماشینی‌شدن زندگی بشر به عرصه ظهور آمده و با نظریات افرادی چون جان راسکین و ویلیام موریس قوت گرفت. اندیشه‌های مشترکی که در میان رمانتیک‌ها و پیروان جنبش هنرها و صنایع دستی وجود دارد عبارت‌اند از تأکید بر جنبه زیباشناسی هنر و روح بشر، محافظت از طبیعت، توجه به طبقه متوسط؛ مخالفت با خردگرایی، صنعتی‌سازی، ماشینی‌شدن زندگی بشر و مهم‌تر از همه توجه به اصل بازگشت به طبیعت. بر اساس مباحث نظری مذکور در این پژوهش دو فرضیه مطرح است: ۱. اساس مکتب رمانتیسیسم و جنبش هنرها و صنایع

تصویر ۶- امیتو لگوم. مأخذ: (H&M Company, 2018)

تصویر ۷- روسری‌های چاپی مجموعه. مأخذ: (H&M Company, 2018)

نتیجه

هدف مشترک این دو جنبش یعنی «محافظة از طبیعت و بازگشت به آن» نایل شود. به این ترتیب، می‌توان بیان کرد که رویکردهای پایداری شرکت تولید انبوه اچ‌اندام ارتباط تنگاتنگی با منبع الهام این مجموعه داشته است. به عبارت بهتر، این شرکت با انتخاب هوشمندانه منبع الهام توانسته است از طریق جنبه‌های زیباشناسی این دو جنبش بر پایداری در مجموعه خود تأکید کند. به علاوه، اهمیت نظریات رمانتیک‌ها و پیروان جنبش هنرها و صنایع دستی در مخالفت با صنعتی‌سازی جوامع بشری قابل تأمل است و با در نظر داشتن آن‌ها می‌توان به نتایج قابل توجهی در توسعه مد پایدار دست یافت که نتیجه مثبت آن نیز همانا محافظت از محیط‌زیست و بازگشت روح بشر به طبیعت و ذات معنوی خود است.

با مطالعه نظریات ژان ژاک روسو در رمانتیسیسم و ویلیام موریس در جنبش هنرها و صنایع دستی و در نظر داشتن اصل «بازگشت به طبیعت» آثار مجموعه پایدار ۲۰۱۸ شرکت اچ‌اندام مورد بحث قرار گرفت. نظریات روسو و موریس در زمینه تمرکز بر روح بشر، اهمیت دادن به صنایع غیرماشینی و دستی، کمک بسیاری به مطالعه ویژگی‌های رمانتیک و هنرها و صنایع دستی این مجموعه آن کرده است. مشاهده شد که شرکت اچ‌اندام با الهام از خانه کارل و کارین لارسون، ویژگی‌های مد رمانتیک، استفاده از مواد پایدار نظیر نقره بازیافتی، اکونایل و پنبه ارگانیک و ویژگی‌های رویکردهای پایداری در طراحی معاصر نظیر سراسرآستین‌های جداشدنی، سرشانه‌های رگلان و بندهای تزئینی قادر بوده تا حدودی به

پی‌نوشت‌ها

۲۲. جزیره سنت پیترز (St. Peter's Island)، شبه‌جزیره و جزیره سابق واقع در دریاچه بیل در کانتون برن، در سوئیس است.
۲۳. والتر کرین (Walter Crane)، نقاش، از پیشروان جنبش هنرها و صنایع دستی و اهل بریتانیا بود.
24. John Ruskin.
۲۵. ویتروینی (Vitruvian Classicism)، نوعی سبک معماری که به مارکوس ویتروویوس پولیو (Marcus Vitruvius Pollio)، نویسنده و معمار رومی، نسبت داده می‌شود.
۲۶. نئوگوتیک (Neo-Gothic)، یک جنبش معمارانه است که در اواخر سال‌های ۱۷۴۰ میلادی در انگستان به وجود آمد.
۲۷. اسکات (Walter Scott)، رمان‌نویس، شاعر و تاریخ‌دان اسکاتلندی بود.
۲۸. بایرون (Lord Byron)، شاعر و سیاستمدار انگلیسی بود.
۲۹. استین (Jane Austen)، نویسنده قرن نوزدهم و اهل انگلیس بود.
۳۰. آیوانهو (Ivanhoe)، آیوانهو نام داستانی است که به‌دست سر والتر اسکات، نویسنده اسکاتلندی نوشته شده است.
31. Coal Scuttle Bonnet. 32. Apollo.
33. Pelerine.
۳۴. نوعی شنل یا شال.
۳۵. لورا اشلی (Laura Ashley)، طراح مد اهل ولز بود.
۳۶. ریموند اسی کلارک (Raymond Ossie Clark)، طراح مد انگلیسی بود.
۳۷. رالف لارن (Ralph Lauren)، طراح مد آمریکایی است.
۳۸. سلیا بیرتول (Celia Birtwell)، طراح مد و پارچه و اهل بریتانیا بود.
۳۹. توماس کارلایل (Thomas Carlyle)، نویسنده و فیلسوف اهل اسکاتلند بود.
۴۰. اوئن جونز (Owen Jones)، معمار و طراح انگلیسی است.
۴۱. ویلیام دمورگن (William Demorgen)، سفالگر، طراح و نویسنده انگلیسی بود.
۴۲. کریستوفر درسر (Christopher Dresser)، طراح بریتانیایی و از پیشگامان جنبش هنرها و صنایع دستی بود.
۴۳. آرتور اشبی (Arthur Ashby)، طراح و معمار بریتانیایی بود.
۴۴. فروشگاه لیبرتی (Liberty)، تأسیس در سال ۱۸۷۵، از جنبش هنرها و صنایع دستی حمایت می‌کرد.
۴۵. آگوستوس پوگین (Augustus Pugin)، طراح و معمار انگلیسی بود.
46. Thomas Vardell. 47. Fast fashion.
۴۸. لایلا هیتناس (Lila Hytnas)، منطقه‌ای در ساندبورن (Sundborn)،

1. Romanticism. 2. Jean-Jacques Rousseau.
3. Conscious Exclusive 2018.
4. H&M 5. Karin Larsson.
6. Carl Larsson.
۷. کادیز (Cádiz) شهری در جنوب غربی اسپانیا است.
۸. اسلون (Slone)، نویسنده مقاله «ماهیت الکساندر مک کوئین» است.
۹. پاگانیسم (Paganism): پاگانیسم، از قرن چهاردهم میلادی، برای توصیف کسانی به کار می‌رود که پیرو یک دین معتبر جهانی نبودند، به‌ویژه کسانی که در برابر مسیحیت مقاومت می‌کردند. نئو پاگانیسم‌ها متأثر از رومانتیسیسم قرن هجدهم و نوزدهم بوده و به خدایان طبیعت باور دارند.
۱۰. سیج (Sage)، نویسنده مقاله «طبیعت، رمانتیسیسم و پاگانیسم معاصر» است.
۱۱. فو (Fu)، نویسنده مقاله «پژوهشی در باب تأثیر صنایع دستی در تاریخ طراحی» است.
۱۲. کوک (Cooke)، نویسنده مقاله «انعطاف‌پذیری پایداری، خلاقیت و عدالت اجتماعی از جنبش هنرها و صنایع دستی تا دوران مدرن» است.
۱۳. اصطلاح Carbon Lock-in به نفوذ خودکامگی ایجادشده توسط سیستم‌های انرژی سوخت فسیلی اشاره دارد و مانع از تلاش‌های عمومی و خصوصی جهت معرفی تکنولوژی‌های انرژی جایگزین می‌شود.
۱۴. چیلنسکی (Chilenski)، نویسنده مقاله «جنبش هنرها و صنایع دستی و نمایش تصویری اشتباه از زنان در تاریخ» است.
۱۵. شیلر (Friedrich von Schiller)، شاعر و نمایشنامه‌نویس مشهور آلمانی بود.
۱۶. گوته (Johann Wolfgang von Goethe)، شاعر، نویسنده و فیلسوف آلمانی بود.
۱۷. ژان ژاک روسو (Jean Jacques Rousseau)، نویسنده و فیلسوف اهل ژنو بود.
۱۸. بلیک (William Blake)، شاعر و نقاش بریتانیایی بود.
۱۹. پو (Edgar Allan Poe)، نویسنده، شاعر، ویراستار و منتقد ادبی اهل آمریکا بود که از او به عنوان پایه‌گذاران جنبش رمانتیک آمریکا یاد می‌شود.
۲۰. کیتس (John Keats)، یکی از شاعران بزرگ و برجسته مکتب رمانتیسیسم.
- مکتب رمانتیسیسم بود.
۲۱. شلی (Mary Shelley)، رمان‌نویس، نویسنده داستان‌های کوتاه و سفرنامه‌نویس اهل انگلستان است.

Garcia-Falgueras, M. A. (2013). *Fashion in Cadiz in 1812: male and female dress in the early Romantic period*. P55-63. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/262991639>

Hauser, A. (2005). *The Social History of Art*. Taylor & Francis e-Library.

H&M Company. (2018). https://about.hm.com/en_us/news/general-news-2018/h-m-conscious-exclusive-continues-to-show-proof-of-sustainable-f.html

Klaus, H.C. (2018). *Carl Larsson*. New York: Parkstone Press International.

Lee Palmer, A. (2011). *Historical Dictionary of Romantic Art and Architecture*. Lanham: The Scarecrow Press, Inc.

Lovell Triggs, O. (2012). *Art of Century Collection*. Arts & Crafts Movement. New York: Parkstone Press International.

Metropolitan Museum of Art. Retrieved from <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/96434>

Morris, W. (1908). *News from Nowhere*. The Project Gutenberg eBook.

North Carolina Museum. Retrieved from <https://www.ncmuseumofhistory.org/the-shape-of-fashion>

Rosenthal, L. (2008). *Art of Century Collection*. Romanticism. New York: Parkstone Press International

Rousseau, J.J. (1750). *Discourse on the Arts and Sciences*. The First Discourse.

Rousseau, J.J., (2007), *Confessions*, Echo Library.

Sage, V. (2009). *Encountering the Wilderness*, Encountering the Mist: Nature, Romanticism, and Contemporary Paganism. *Anthropology of Consciousness*, Vol. 20, Issue 1, pp. 27-52.

Slone, I. B. (2012). *The Nature of Alexander McQueen: The Aesthetics of Fashion Design as a Site of Environmental Change*. Undergraduate Thesis. University of Waterloo.

Sushma. (2017). *Role of Arts and Crafts Movement in Digital Era: A Descriptive Study*. IOSR Journal of Humanities and Social Science, v 22, issue 12, ver. 2, pp. 6-14.

Venkatarman, P. (2015) *Romanticism*, Nature, and Self-Reflection in Rousseau's Reveries of A Solitary Walker. *Cosmos and History: The Journal of Natural and Social Philosophy*, vol. 11, no 1.

Victoria and Albert Museum. Retrieved from <https://collections.vam.ac.uk/item/O62483/collar-newbery-jessie/>

Wagner, H.P. (2010). *A History of British Irish and American Literature*. Berlin: Wissenschaftlicher Verlag.

سوئد است.

49. Tencel TM.

51. Econyle.

۵۲. نوعی ییاف.

۵۳. مایکل جانسون (Micheal Johnsson) عکاس سوئدی است.

54. Micheal Johnsson.

۵۴. ساندبورن (Sundborn)، منطقه‌ای در دالارنا (Dalana)، سوئد است.

۵۵. پگاسوس (Pegasus Print)، نوعی چاپ منتسب به شرکت پگاسوس است.

۵۶. نوعی ییاف.

فهرست منابع

استراترن، پل (۱۳۹۶)، *آشنایی با ژان ژاک روسو*، ترجمه کاظم فیروزمند، تهران: نشر مرکز.

رمضانی پارسا، داود (۱۳۹۶)، خوانشی معنادارمان گرایانه از طبیعت‌گرایی رمانتیک ژان ژاک روسو، *دو فصلنامه علوم ادبی*، سال ۷، شماره ۱۲، صص ۱۶۵-۱۹۷.

زیرک‌زاده، غلامحسین (۱۳۳۲)، *نهضت رمانتیک در ادبیات فرانسه*، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

مکنزی، مایری (۱۳۹۴)، *گرایش‌های طراحی لباس*، ترجمه آیدا تدین، تهران: انتشارات آبان.

مهبادی، زهرا (۱۳۸۴)، *مروری بر آرت نوو و جنبش هنرها و صنایع*، نشریه *مطالعات هنرهای تجسمی*، شماره ۲۳، صص ۴۰-۴۷.

Allen, L. (1982). *Preachers of Grace: The Arts and Crafts Movement in England*. *Neohelicon Journal*. Vol. 9, issue 2, pp. 213-232.

Anscombe, I. (1991). *Arts and Crafts Style*. New York: Rizzoli International Publications.

Babbitt, I. (2010). *Rousseau and Romanticism*. Charleston: Nabu Press.

Carl Larsson. Retrieved from <http://www.carllarsson.se/en/garden/>

Chilenski, A. (2010). *Running Head: The Arts and Crafts Movement and the Historical Misrepresentation of Women*. The Ohio State University.

Cooke, Ph. (2015). *The Resilience of Sustainability*, Creativity and Social Justice from the Arts & Crafts Movement to Modern Day. *Journal of City, Culture and Society*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ccs.2015.02.003>

David, E. (2018). Retrieved from <https://www.yatzer.com/hm-conscious-exclusive-2018-collection>

Fu, Y. (2015). Research on Influence of Handicraft in Design History from the Diagrammatic Perspective. *International Conference on Arts, Design and Contemporary Education*. P 481-486.

A Study of the Romanticism and Arts and Crafts Movement Symbols in the H&M's Conscious Exclusive 2018 Collection

Maryam Mounesi Sorkheh^{*1}, Hanieh Choopani²

¹Faculty member of Textile and Fashion Design Department, Faculty of Art, Alzahra University, Tehran, Iran

²Master of Textile and Fashion Design, Department of Textile and Fashion Design, Faculty of Art, Alzahra University, Tehran, Iran

(Received: 14 Apr 2020, Accepted: 2 Aug 2021)

Mass production and demand growth have led to producing a huge volume of clothing and items that are environmentally harmful and have relatively irreparable consequences. The art movements' impacts on fashion industry have caused a shift from the massive production to the aesthetic approaches and emphasis on quality against quantity. As fashion in different ages has been influenced by arts, movements, social and cultural events, the main aim of this research is to consider the H&M's sustainable approaches for the realization of the 'return to nature' principle and the two Art movement's influence against rationalism and mass production. Romanticism is an emotional response to rationalism, and the Arts and Crafts movement manifested to oppose the industrialization of human lifestyle and was strengthened by the theories of John Ruskin and William Morris. The romantics were looking for a way to escape from mechanization and materialism in life, and were considering nature as the human spirit. The members of the Arts and Crafts movement chose a style that was widely known and reflected the principles of the movement: originality of the materials, simple forms, revival of native traditions and natural motifs and designs. Interestingly, sustainable fashion could be related to the values appreciated by the movements. The common feature of the movements is the utopian civilization of Rousseau and Morris, and the important attributes of this civilization include the human spirit, spiritual values and appreciating nature. In the research, we proposed how Romanticism and the Arts and Crafts movement appreciate nature and have influenced the H&M's Conscious Exclusive 2018 Collection in achieving the sustainable fashion approaches. We aim to review the theories of Jean-Jacques Rousseau and William Morris, and the way they are being related to the sustainable fashion approaches and sustainability. Since 2011, the H&M group has offered the Conscious Exclusive collection annually to achieve its sustainable fashion goals and the main concept of the collection is "good for the planet, people and wallet". Considering the

concept, it can be found that Romanticism and the house of Carl and Karin Larsson has been intelligently chosen as the source of inspiration for the 2018 collection. Although H&M is a mass production company, it considers aesthetic in fashion productions. Some features of Romanticism and the Arts and crafts movement can be seen in the H&M's CE 2018 collection. The theories of Rousseau and Morris, the features of Romanticism and Art and Crafts, and their influence in the fashion history have been studied in the paper. After that, the fashion items of the H&M's CE 2018 collection have been classified in quest of the features of Romanticism and the Arts and Crafts movement to realize that how the H&M group has been inspired by the above-mentioned movements. This article is focused on the common features between Romanticism and the Arts and Crafts movement, including the appreciation of nature, the human spirit and spiritual values; the nature conservancy, return to the natural simplicity of life, and the opposition to the industrialization of human lifestyle.

Keywords

Romanticism, Arts & Crafts, Fashion, H&M, Brand.

---

^{*}Corresponding Author: Tel/Fax: (+98-21) 85692515, E-mail: m.mounesi@alzahra.ac.ir